

М.В. Беляєва, асист.

НАПРЯМКИ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В РОЗДРІБНІЙ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

На основі теоретичного дослідження закордонного досвіду підтримки малого підприємництва запропоновано пріоритетні напрямки підтримки, які можуть бути застосовані у сучасній вітчизняній роздрібній торгівлі.

В результате теоретического изучения зарубежного опыта поддержки малого предпринимательства предложены приоритетные направления поддержки, которые могут быть использованы в современной национальной розничной торговле.

As a result of theoretical studying of foreign experience of support of small business priority directions of support which can be used in modern domestic retail trade are offered.

Постановка проблеми у загальному вигляді. З моменту набуття незалежності в Україні почалися процеси трансформації, націлені на побудову економіки, що заснована на дії системи ринкових інститутів і механізмів. Дані зміни сприяли тому, що суб'єкти підприємницької діяльності в торгівлі та споживачі стали вільні в прийнятті економічних рішень, які все більшою мірою визначалися силами попиту та пропозиції, а не адміністративними вказівками. Серед проведених реформ можна відзначити низку тих, які були особливо ефективними: реформи, спрямовані на стимулювання конкуренції між суб'єктами підприємницької діяльності в торгівлі й удосконалення управління; усунення регулювання секторів послуг; розвиток системи інфраструктури, яка сприяє росту торгівлі; залучення іноземних інвестицій і перерозподіл трудових та інших ресурсів у міру зміни умов ринку [1].

Проте, на сьогодні Україна ще потребує подальшого реформування внутрішньої торгівлі для підвищення ефективності підприємницької діяльності в сфері роздрібною торгівлі. Економіка України досі знаходиться на ранній стадії розвитку економічних відносин. Інші країни мають значно більший досвід розвитку підприємницької діяльності, у них діють напрацьовані механізмами регулювання, зокрема торгівлі, що може стати підґрунтям ефективного реформування вітчизняної торгівлі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останні роки тематиці вивчення закордонного досвіду у даній сфері присвячено ряд досліджень і робіт вітчизняних економістів, таких як

А.Т. Тавсултанова, Н.А. Янковський [2; 3]. Але не дивлячись на плідну працю науковців деякі проблемні питання вимагають більш глибокого обґрунтування.

Мета та завдання статті. Метою даного дослідження є обґрунтування можливості адаптації закордонного досвіду регулювання підприємницької діяльності в роздрібній торгівлі до особливостей розвитку української економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Особлива увага в контексті використання зарубіжного досвіду організації та розвитку підприємницької діяльності в торгівлі належить малому підприємству. Саме цей досвід є особливо корисним для вітчизняних суб'єктів підприємницької діяльності, оскільки в торговельній сфері України мале підприємництво займає вагоме місце.

Сектор малого підприємництва є невід'ємним елементом кожної розвинутої господарської системи, без якого економіка і суспільство в цілому не можуть нормально існувати і розвиватися. Якщо великі підприємства визначають рівень науково-технічного і виробничого потенціалу країни, то мале підприємництво, як найбільш масова форма ділового життя, забезпечує соціально-економічну стабільність розвитку будь-якої держави.

Діяльність суб'єктів малого підприємництва підлягає впливу з боку цілої низки негативних факторів. Невеликий капітал звужує рамки їх господарської діяльності, обмежує можливість залучення додаткових ресурсів (фінансових, товарних, трудових і т.д.), що визначає відносно короткий життєвий цикл таких підприємств. Так, за даними Всесвітнього банку, із новостворених суб'єктів підприємницької діяльності через рік їх існування діючими залишається приблизно 50%, через 3 роки – 7-8%, а через 5 років – не більше 3% [4]. У той же час їх загальна кількість зростає або залишається незмінною, на місці ліквідованих постійно з'являються нові.

Швидкий і стійкий ріст малого підприємництва в розвинених країнах пояснюється зацікавленістю уряду в розвитку цього сектору економіки, шляхом масового залучення населення у підприємницьку діяльність.

У результаті аналізу досвіду провідних держав з регулювання розвитку малих суб'єктів економічної діяльності виділено багато схожих рис у системі підтримки сектору малого підприємництва, що обумовлено потужним впливом процесів економічної глобалізації та активністю міжнародних організацій, які спеціалізуються на фінансовій, технічній та інформаційній допомозі. При цьому не визначено особливостей розвитку малого підприємництва за кордоном саме в торгове-

льній сфері. Регулювання розвитку та підтримка малого бізнесу здійснюється на загальних засадах не залежно від галузевої приналежності суб'єкта підприємницької діяльності.

Таким чином, реформування вітчизняної роздрібно торгівлі має базуватися на врахуванні поширених у багатьох економічно розвинених країнах видів підтримки суб'єктів малого підприємництва, які не вимагають великих капіталовкладень, і можуть бути успішно застосовані в Україні [4-6]. Узагальнена характеристика основних видів наведена у таблиці.

Таблиця – Основні види підтримки суб'єктів малого підприємництва у світовій практиці

№ з/п	Вид підтримки	Країна
1.	Наявність «консультаційних центрів керівників у відставці»	Великобританія
2.	Наявність вповноважених спеціалізованих організацій або діагностичних центрів, які готують інформацію на основі наданих суб'єктом підприємницької діяльності об'єктивних відомостей щодо організаційних, фінансових, технічних, кадрових та інших аспектів своєї діяльності	Німеччина, США, Японія та інш.
3.	Надання державних гарантій щодо забезпечення кредитів, які видаються у рамках державних або регіональних програм	Німеччина, США, Японія та інш.
4.	Створення мережі приватних інвестиційних компаній	Великобританія, США, Японія
5.	Захист прав інтелектуальної власності за допомогою створення експертної ради, наділеної правом давати висновки про доцільність фінансування витрат на патентування інноваційних розробок малих підприємств і сертифікацію нових продуктів в інших країнах	США, Японія
6.	Формуванні пріоритетних напрямків розвитку і підтримки малого підприємництва	Великобританія, Італія, Японія
7.	Наявність національної системи інформаційного обслуговування малого підприємництва	Великобританія, Китай, США
8.	Створення навчальної бази при вищих і середніх навчальних закладах для навчання й практичної підготовки молоді до активної підприємницької діяльності та системи підготовки і перепідготовки кадрів для потреб малого підприємництва	Великобританія, Китай, Німеччина, США

Детальніше розглянемо ті види, які можуть бути застосовані у сфері вітчизняної роздрібної торгівлі.

По-перше, наявність консультаційних центрів, робота яких пов'язана з використанням досвіду висококваліфікованих фахівців, які вийшли на пенсію, для консультацій і технічної допомоги суб'єктам підприємницької діяльності.

Така підтримка цілком може бути запроваджена у вітчизняній практиці з метою поширення необхідної інформації та надання консультацій з основних питань організації та розвитку підприємницької діяльності в роздрібній торгівлі спеціалістами великих торговельних мереж, науковцями профільних ВНЗ тощо.

По-друге, надання державних гарантій щодо забезпечення кредитів, які видаються у рамках державних або регіональних програм забезпечення доступу суб'єктів малого підприємництва до фінансових ресурсів. На сьогодні в Україні діють подібні програми, зокрема з мікрокредитування по лінії ЄБРР та Німецько-Українського фонду з метою поповнення обігового капіталу та формування основного капіталу. Але доступ до них малих суб'єктів торговельної діяльності досить обмежений через невідповідність умовам, які ставляться.

По-третє, створення мережі приватних інвестиційних компаній, які використовують власний капітал і залучають позиковий капітал під гарантії державних агенцій з малого бізнесу, здійснюють різні інвестиції в мале підприємництво. Такі компанії можуть надавати суб'єктам малого бізнесу стартовий власний капітал, довгострокові позики, облігаційні позики, надавати послуги з фінансового управління господарською діяльністю. Натомість вони отримують можливість участі в прибутках у випадку успішного розвитку суб'єктів малого підприємництва.

По-четверте, це наявність національної системи інформаційного обслуговування малого підприємництва. Наприклад, мережа безкоштовного інформаційного обслуговування Sba-net надає малому бізнесу доступ до наступних інформаційних систем: служби пошуку інвесторів і фінансової підтримки; системи забезпечення інформацією підприємців про можливості взаємодії малих, середніх і великих підприємств; системи для здійснення маркетингових досліджень у частині вишукування й розміщення державних, регіональних і приватних замовлень, про поставки й закупівлі; інформаційної системи про технологічні ресурси, високі технології і підприємства, що реалізують ці технології, або ведуть НДДКР у цих напрямках; систем для розвитку експортних можливостей малого підприємництва й пошуку партнерів у міжнародній торгівлі, надання консультацій та інформації про фінан-

сові, правові, митні й інші особливості здійснення експортних операцій; систем для розміщення відомостей генеральних підрядників (федеральних, регіональних і місцевих органів влади, великих підприємств, міжнародних компаній та інш.) про поточні або перспективні субконтрактні можливості для малого бізнесу тощо. В Україні подібні системи відсутні, хоча їх корисність для розвитку підприємницької діяльності не лише в роздрібній торгівлі є очевидною.

По-п'яте, великий інтерес для України становить створення навчальної бази при вищих і середніх навчальних закладах для навчання й практичної підготовки молоді до активної підприємницької діяльності та системи підготовки і перепідготовки кадрів для потреб малого підприємництва в роздрібній торгівлі. Так, урядом Німеччини за сприяння партнерів створено у ВНЗ країни 42 кафедри підприємництва; реалізується програма фінансової підтримки й стимулювання студентського підприємництва, спрямована на створення нових інноваційних підприємств; запущена програма для старших школярів зі створення міні-підприємств, що працюють у ринкових умовах під контролем досвідчених консультантів; здійснюється фінансування навчання й консультування молодих підприємців та ін.

Висновки. Таким чином, проведений аналіз напрямків підтримки, розвитку і регулювання діяльності суб'єктів підприємництва в різних країнах, у тому числі у торговельній сфері, виявив основні напрямки, реалізація яких спрямована на підвищення ефективності діяльності та конкурентоспроможності вітчизняних суб'єктів підприємницької діяльності в торгівлі. Виявлені напрямки необхідно врахувати під час обґрунтування рекомендацій щодо реформування роздрібно торгівлі України.

Список літератури

1. Аборнева, О. И. Современный механизм регулирования экономической деятельности торговли: региональный аспект [Электронный ресурс] / Аборнева О. И. – Режим доступа : <<http://www.cfin.ru/press/management/2001-3/01.shtml>>.
2. Тавсултанова, А. Т. Управление конкурентоспособностью предприятий оптовой торговли: маркетинговый аспект [Текст] : автореф. дис... канд. экон. наук : 08.00.05 / А. Т. Товстунова. – Махачкала, 2006. – 18 с.
3. Янковский, Н. А. Повышение эффективности внешнеэкономической деятельности крупного производственного комплекса [Электронный ресурс] : монография / Н. А. Янковский. – Режим доступа : <<http://www.pharm.stirol.net>>.
4. Зарубежный опыт поддержки малого и среднего предпринимательства. Аналитика малого предпринимательства [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.giac.ru/content/document_r_html>.

5. Опыт Великобритании, Германии, США, Японии, Польши и Венгрии в развитии малого предпринимательства [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.giac.ru/content/document_r_564FE1FC-14A2-42CB-AA00-34179DD4DF3.html>.

6. Исследование состояния сектора МСП в Японии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.giac.ru/content/document_r_B68E06ED-663B-4104-B622-DA293035CC45.html>.

Отримано 31.03.2010. ХДУХТ, Харків.

© М.В. Беляева, 2010.

УДК 519.87:339.37

К.А. Корженко, асп.

ПРОГНОЗУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ НА ОСНОВІ МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ

Розглянуто суть процесу прогнозування та необхідність його застосування для покращення ефективності функціонування підприємств роздрібною торгівлі. Доведено доцільність побудови прогнозу на основі впровадження елементів математичного моделювання, що характеризується високою достовірністю отриманих результатів, а також необхідність включення у модель чинників, що мають великий вплив на розмір товарообігу.

Рассмотрены сущность процесса прогнозирования и необходимость его использования для улучшения эффективности функционирования предприятий розничной торговли. Доказана целесообразность построения прогноза на основе использования элементов математического моделирования, что характеризуется высокой степенью достоверности полученных результатов, и потребность включения в модель факторов, влияющих на объем товарооборота.

Essence a prognosis and necessity of it use for the improvement an effective functioning of enterprises of retail business is considered. Expedience a construction of prognosis with based on the elements of mathematical design is proved. The high degree of probability of the got results, and requirement of including in the model an influence factors on the volume of commodity turnover is characterized.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Для більшості функціонуючих у ринковому середовищі сучасних вітчизняних підприємств є характерними кризові явища, оскільки нестабільність соціально-економічного середовища, недостатність навичок стратегічного мислення у працівників і керівників, а також відсутність досвіду стратегічного прогнозування в сучасних умовах роблять економічну пове-